

Oikeusministeriölle

Viite: Oikeusministeriön asettaman työryhmän lausuntopyyntö muistiolounnoksesta "Rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittäminen" (OM 7/41/2017).

Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutuskeskus ja Ympäristövakuutuskeskus antavat yllä mainitusta muistiolounnoksesta yhteisen lausunnon ja toteavat seuraavasti.

Liikennevakuutuskeskuksen, Potilasvakuutuskeskuksen ja Ympäristövakuutuskeskuksen toimialalla käytössä olevien ja lainsäädännön mahdollistamien rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten nykytila kuvataan erikseen kunkin keskuksen osalta jäljempänä muistiolounnoksessa pyydetyn mukaisesti. Lausunnonantajien nykytilan arvioinnin osalta on kuitenkin taustatietona syytä huomioida, että Liikennevakuutuskeskuksen toimialan rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskeva sääntely on juuri uudistettu 1.1.2017 voimaan tulleen liikennevakuutuslain (460/2016) kokonaisuudistuksen yhteydessä. Samoin Potilasvakuutuskeskuksen toimialalla on esitetty vastaavanlaisia rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevia muutoksia tehtäväksi valmisteltavana olevan potilasvahinkolain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

LIIKENNEVAKUUTUSKESKUS

Liikennevakuutuskeskuksen toimialalla on käytössä yksi sellainen sanktiomaksu, jota lienee pidettävä muistiolounnoksessa tarkoitettuna *rangaistusluonteisena* hallinnollisena seuraamusmaksuna. Kyseinen seuraamus on vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneelle moottoriajoneuvon haltijalle tai omistajalle Valtiokonttorin toimesta ja Liikennevakuutuskeskuksen esityksestä määrättävä **laiminlyöntimaksu**.

Vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneelle taholle määrätään myös **vakuutusmaksua vastaava maksu** (liikennevakuutuslaki 27 §), jota ei kuitenkaan voida pitää rangaistusluonteisena seuraamuksena. Vakuutusmaksua vastaava maksu onkin maksu, joka vastaa saamatta jäänyttä vakuutusmaksua ajalta, jolloin ajoneuvoa on käytetty liikenteessä.

Vakuutusyhtiön selvitystilän tai konkurssin johdosta voi Liikennevakuutuskeskus määrätä laissa määriteltyjen edellytysten täytyessä vakuutuksenottajalle **lisävakuutusmaksun** (liikennevakuutuslaki 93 §) ja vakuutusyhtiöille **yhteistakuumaksun** (liikennevakuutuslaki 94 §). Näitäkään maksuja ei Liikennevakuutuskeskuksen näkemyksen mukaan kuitenkaan voida pitää rangaistusluonteisina seuraamuksina, vaan sellaisina turvaamistoimenpiteitä, joilla pyritään takaamaan se, että liikennevahingon kärsineet eivät jää ilman korvauksia myöskään vakuutusyhtiöiden mahdollisissa maksukyvyttömyystilanteissa.

Laiminlyöntimaksu

Lähtökohtaisesti jokainen liikenteeseen käytettävä moottoriajoneuvo on vakuutettava. Mikäli ajoneuvon vakuuttamisvelvollisuus lyödään, määrätään moottoriajoneuvon omistajalle tai haltijalle edellä todetun mukaisesti Valtiokonttorin toimesta vakuutusmaksua vastaavan maksun lisäksi liikennevakuutuslain 28 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, joka on luonteeltaan sanktioluonteinen seuraamusmaksu. Maksu on enintään kolme kertaa niin suuri, kuin ajoneuvon vakuutusmaksua vastaava maksu. Laiminlyöntimaksun korotuskerrointa määrättäessä otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin tahallisuus ja toistuvuus sekä se, onko ajoneuvoa käytetty liikenteessä. Maksun suuruus vaihtelee siten tapauksittain.

Valtiokonttori määrää laiminlyöntimaksun Liikennevakuutuskeskuksen esityksestä. Tiedot vakuuttamattomiksi epäillyistä moottoriajoneuvoista Liikennevakuutuskeskus saa sähköisesti Liikenteen turvallisuusvirastolta, kun ajoneuvon rekisteröinti-ilmoitusta tehtäessä ilmenee ajoneuvon olleen vakuuttamaton. Lisäksi vakuuttamattomia ajoneuvoja tulee Liikennevakuutuskeskuksen tietoon myös poliisin ilmoitusten kautta ja vakuutusyhtiöistä saatujen tietojen perusteella.

Vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiin perustuva laiminlyöntimaksu perustuu laiminlyöjän objektiiviseen vastuuseen. Valtiokonttori voi jättää laiminlyöntimaksun määräämättä ainoastaan erityisestä syystä. Laiminlyöntimaksu voidaan määrätä sekä yksityishenkilölle että oikeushenkilölle. Muutosta laiminlyöntimaksun määräämistä koskevaan päätökseen voidaan hakea hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Ajoneuvon vakuuttamatta jättäminen ei kuitenkaan ole lainsäädännössämme rikosoikeudellisesti kriminalisoitu teko. Sanotusta toiminnasta sellaisenaan ei siten seuraa varsinaisia rikosoikeudellisia tai muitakaan rangaistusluonteisia hallinnollisia sanktioita. Vakuuttamaton ajoneuvo on kuitenkin käyttökiellossa.

Liikennevakuutuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva seuraamusjärjestelmä uudistettiin siten, että vanhan lain mukainen hyvike korvattiin vakuutusmaksua vastaavalla maksulla ja rangaistusluonteisella laiminlyöntimaksulla. Maksut määrääväksi tahoksi vaihdettiin Liikennevakuutuskeskuksen sijasta Valtiokonttori. Liikennevakuutuskeskuksen tiedossa ei ole, että uudistuksen jälkeen laiminlyöntimaksun määräämisen ja sitä koskevan prosessin osalta olisi ollut mainittavia ongelmia tai että muistiolounnoksessa esitetyt seuraamuksiin liittyvät ongelmakohdat olisivat nousseet soveltamiskäytännössä esille suoranaisesti.

POTILASVAKUUTUSKESKUS

Potilasvakuutuskeskuksen toimialalla on käytössä yksi sellainen sanktiomaksu, jota lienee pidettävä muistiolounnoksessa tarkoitettuna *rangaistusluonteisena* hallinnollisena seuraamusmaksuna. Kyseinen seuraamus on potilasvahinkolaissa tarkoitettua toimintaa koskevan vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneelle toimijalle Potilasvakuutuskeskuksen toimesta määrättävä **korotettu vakuutusmaksu**.

Terveys- tai sairaanhoitotoimintaa harjoittavilla on oltava vakuutus potilasvahinkolain (585/1986) mukaisen vastuun varalta. Mikäli kyseinen vakuuttamisvelvollisuus laiminlyödään, on laiminlyöjän suoritettava vakuutusmaksu laiminlyöntinsä ajalta potilasvahinkolain 4 §:n mukaisesti enintään

5.1.2018

kymmenkertaisena. Tieto vakuutusvelvollisuuden laiminlyönneistä tulee usein esiin potilasvahinkoja koskevan korvausprosessin yhteydessä. Finanssivalvonta päättää siitä, miten korotuksen perusteena oleva vakuutusmaksu lasketaan. Maksut määrätään edellä todetun mukaisesti Potilasvakuutuskeskuksen toimesta. Vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiin perustuva korotettu vakuutusmaksu perustuu laiminlyöjän objektiiviseen vastuuseen, mutta maksun lisäyksen suuruuteen vaikuttaa muun muassa se, onko maksun laiminlyönti johtunut anteeksiannettavasta tietämättömyydestä ja onko vakuutusmaksun laiminlyöneen toiminnasta syntynyt potilasvahinko. Maksun suuruus vaihtelee siten tapauksittain. Korotettu vakuutusmaksu voidaan määrätä sekä oikeushenkilöille että itsenäisille ammatinharjoittajille eli käytännössä myös yksityishenkilöille.

Potilasvakuutusvelvollisuuden noudattamatta jättäminen ei kuitenkaan ole lainsäädännössämme rikosoikeudellisesti kriminalisoitu teko. Sanotusta toiminnasta sellaisenaan ei siten seuraa varsinaisia rikosoikeudellisia tai muitakaan rangaistusluonteisia hallinnollisia sanktioita.

Potilasvakuutuskeskus huomauttaa vielä, että sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimusraportissa on esitetty, että potilasvahinkolain uudistamiseksi asettaman työryhmän loppuraportissa on esitetty, että potilasvahinkolain valmisteilla olevan kokonaisuudistuksen yhteydessä vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella määrättävä sanktioluonteinen maksu korvattaisiin vakuutusmaksua vastaavalla maksulla ja korotusosaa vastaavalla sanktioluonteisella laiminlyöntimaksulla ja että maksun määräämistä koskeva tehtävä siirrettäisiin Valtiokonttorin hoidettavaksi vastaavalla tavalla, kuten on toimittu liikennevakuutuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Potilasvakuutuksia tarjoavien vakuutusyhtiöiden mahdollisten konkurssi- ja selvitystilan perusteella Potilasvakuutuskeskuksen määräämien lisävakuutusmaksun (potilasvahinkolaki 5 b §) ja yhteistakuumaksun (potilasvahinkolaki 5 c §) osalta Potilasvakuutuskeskus viittaa Liikennevakuutuskeskuksen yhteydessä lausuttuun ja toteaa, ettei sanotuissa maksuissa Potilasvakuutuskeskuksen käsityksen mukaan ole kyse *rangaistusluonteisista* hallinnollisista seuraamuksista.

YMPÄRISTÖVAKUUTUSKESKUS

Ympäristövakuutuskeskuksen toimialalla on myös käytössä yksi sellainen sanktiomaksu, jota lienee pidettävä muistiolounnoksessa tarkoitettuna *rangaistusluonteisena* hallinnollisena seuraamusmaksuna. Kyseinen seuraamus on vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneelle toimijalle Ympäristövakuutuskeskuksen toimesta määrättävä **hyvike**.

Ympäristövahinkovakuutuslain (81/1998) 2 §:n mukaisesti sellaisella yksityisoikeudellisella yhteisöllä, jonka harjoittamaan toimintaan liittyy olennainen ympäristövahingon vaara tai jonka toiminta yleisesti aiheuttaa haittaa ympäristölle, on oltava vakuutus kyseisen lain mukaan korvattavan vahingon varalta. Mikäli yhteisö laiminlyö vakuuttamisvelvollisuutensa, on yhteisö velvollinen ympäristövahinkovakuutuslain 9 §:n mukaisesti maksamaan laiminlyöntinsä ajalta Ympäristövakuutuskeskukselle tämän määräämän keskimääräistä vakuutusmaksua enintään

5.1.2018

kymmenkertaisena vastaavan hyvikkeen. Keskimääräisen vakuutusmaksun laskemisesta säädetään Finanssivalvonnan määräyksellä. Vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiin perustuva hyvike perustuu laiminlyöjän objektiiviseen vastuuseen, mutta hyvikkeen suuruutta määrättäessä on otettava huomioon laiminlyönnin törkeys. Tiedot vakuutusvelvollisuuden laiminlyönneistä Ympäristövakuutuskeskus saa ELY-keskuksilta, jotka valvovat vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista. Koska ympäristövakuuttamisvelvollisuus koskee yhteisöjä, kohdistuvat hyvikkeet oikeushenkilöihin. Ympäristövakuutuskeskuksen hyvikkeen määräämistä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Ympäristövakuutusvelvollisuuden noudattamatta jättäminen ei kuitenkaan ole lainsäädännössämme rikosoikeudellisesti kriminalisoitu teko. Sanotusta toiminnasta ei siten seuraa varsinaisia rikosoikeudellisia tai muitakaan rangaistusluonteisia hallinnollisia sanktioita.

Lakiasianpäällikkö

Visa Kronbäck

Lakimies

Henri Syrjä